

Summary

During construction work in Dukelská třída, Valchařská and Provazníková streets and Tomkovo Square in Brno (Husovice cadastral area, Brno-City District) in 2021, several basement parts of the 19th–20th-century houses of the former Husovice village were disturbed. The oldest remains date back to the 17th and 18th centuries. The most recent built-up area is represented by the foundations of a house with a basement from the early 20th century.

Petr Kos

Brno (k. ú. Chrlice, okr. Brno-město)

„Rybníky“, „Stará Niva“.

Raný středověk. Sídliště. Sonda. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1226361N, 16.6472981E

V bezprostřední blízkosti trasy dálnice D2 byla v roce 2021 ve stěnách výkopu pro založení stožárů elektrického vedení dokumentována zásobní jáma a část chaty z raného středověku. Jde o část známé lokality v polohách „Rybníky“ a „Stará Niva“ (Procházka 2011, 590).

Literatura

Procházka, R. (ed.) 2011: *Dějiny Brna 1. Od pravěku k ranému středověku*. Brno: Archiv města Brna.

Summary

A storage pit and part of a dwelling from the Early Middle Ages were documented in 2021 near the D2 motorway in 'Rybníky' and 'Stará Niva' fields (Chrlice cadastral area, Brno-City District).

David Parma

Brno (k. ú. Královo Pole, okr. Brno-město)

Ul. Kosmova, Palackého třída, ul. Riegrova, parc. č. 545, 1297/1, 1298/1, 1482.

Středověk, novověk. Město. Bez okolností. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.2277464N, 16.5924681E

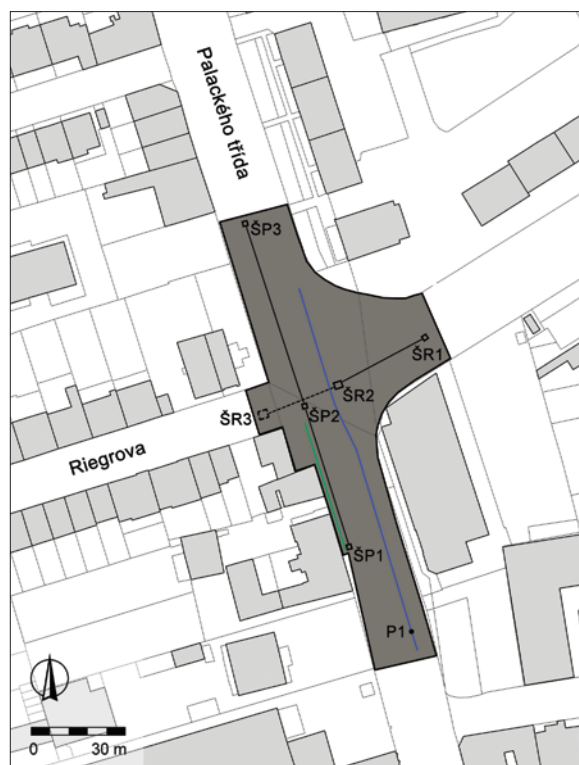
Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbami „Brno, Palackého třída – oprava kanalizace“ a „Brno, Palackého třída – drobná rekonstrukce vodovodu“. Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A22/2021), terénní část výzkumu se uskutečnila v dubnu až červenci 2021.

Plocha staveniště se nacházela při křižovatce Palackého třídy s ulicemi Kosmova a Riegrova (obr. 4). Od středověku se toto území nacházelo v zázemí vesnice Královo Pole, severozápadně od jejího jádra. Ves vznikla na západním okraji údolní nivy Ponávky podél staré královské cesty z Brna do Řečkovic a dále na Letovice a Svitavy. Ač je poměrně vzdálena (cca 3 km), vyznačovala se těsnými vztahy k městu, podobně jako předměstí. Byla vysazena zřejmě ve 40. letech 13. století králem Václavem I. ve spolupráci s brněnskými měšťany.

Od roku 1752 se začala stavět císařská silnice z Brna do Svitav, která nahradila starší komunikaci procházející východně odtud intravilánem Králova Pole. Vedla v přímce kolem západního okraje vesnice (dnes Palackého třída). V 80. letech 18. století při ní vznikla osada Ugartov, zabírající úsek přibližně mezi ulicemi Metodějova a Tylova. Tvořilo ji 24 volně stojících usedlostí obklopených zahradami, které byly řazeny po obou stranách silnice. Po roce 1906 byl Ugartov sloučen s Královým Polem. Převažná část původní zástavby postupně zanikla nebo byla zcela přestavěna (k dějinám Králova Pole – Řepa a kol. 2004; Kuča 2000; 404–422; ke středověku stručně také Procházka et al. 2013, 585–586).

Archeologický výzkum ověřil podmínky skladby terénu v daném prostoru. Podloží bylo tvořeno pleistocénní spraší, na níž se vyvinul půdní horizont – ornice. Jeho povrch se nacházel v hloubce průměrně 1 m od stávajícího povrchu. Na ně dosedající uloženiny byly novodobého původu. Z velké části šlo o podkladové a konstrukční vrstvy stávající komunikace.

Odlišná situace byla dokumentována pouze v jižní partii výkopu vodovodu západně od budovy Semilassa. Ani v hloubce 2 m zde nebyla zaznamenána spraš či půdní horizont. Přítomno bylo souvrství sestávající z uloženin; na formování minimálně některých z nich se podílel nějaký vodní režim. V daných podmínkách se nabízí možnost dešťové vody stékající po svahu v trase nějaké terénní deprese. Vztah (hranice) tohoto souvrství ke sprašové návěži a půdnímu horizontu se nepodařilo zachytit. K přesnému určení zkoumané situace bude nutné sledovat případné další výkopové aktivity v předmetné oblasti. Zcela vyloučit nelze variantu velmi rozsáhlého výkopu, jehož výplně by představovalo zmíněné souvrství. Tato interpretace se však zatím jeví spíše jako nepravděpodobná.

Obr. 4. Brno, Palackého třída. Šedě je podbarvena plocha staveniště, dále jsou vyznačeny linie sledovaných výkopů (černě kanalizace, modře vodovod, zeleně přeložka plynovodu). Archaia Brno z. ú.

Fig. 4. Brno, Palackého třída Street. The construction site is highlighted in grey; the monitored trenches are marked as follows: sewerage in black; water pipeline in blue; gas pipeline in green. Archaia Brno.